

číslo 1 / březen 2011

zoo report

magazín pro přátele Zoo Brno

BRNO

odborná příloha
ZOO REPORT PROFI

Příhovor
Ing. Vladislav T. Jiroušek

STRANA 3

Začíná třetí sezona alpák
Lubomír Gala

STRANA 4

**K vzácným druhům
Litovelského Pomoraví patří i kuřka ohnivá**
Mgr. Ondřej Dočkal

STRANA 5

Více důvodů, proč si zamilovat bobry
Ing. Miloslav Walter

STRANA 6, 7

**Rosomák není ďábel,
ale bystrá a ostražitá šelma**
Ing. Miloslav Walter

STRANA 8

**Horké novinky
(red)**

STRANA 9

**Medvědi si už začínají
uvědomovat, že ten velký výběh je tu jen pro ně**
Eduard Stuchlík

STRANA 10

Na africkou vesnici možná přispěje Evropa...
Eduard Stuchlík

STRANA 11

Zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno
březen 2011
číslo 1/11, ročník XIII

Vydavatel:

Zoologická zahrada města Brna
U Zoo 46, 635 00 Brno, Česká republika
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrna.cz

Nakladatel:

Peleos, spol. s r.o.
e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:

Zoologická zahrada města Brna
Redakce Zooreport
U Zoo 46, 635 00 Brno, Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: stuchlik@zoobrna.cz

Vedoucí redaktor:

Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektoři:

RNDr. Bohumil Král, CSc.
Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:

1 500 ks v české verzi
500 ks v anglické verzi

Fotografie (pokud není uvedeno jinak):

Eduard Stuchlík

První strana:

Rosomák

NEPRODEJNÉ

Odcházím s pocitem dobře vykonané práce...

Ihned po sametové revoluci jsme s manželkou Inkou využili první příležitost a navštívili západoberlínskou zoo. Ráno nás přijal ředitel prof. dr. Heinz-Georg Klös. Menší podsaditý chlapík seděl v malé kanceláři, všude kolem ležely knihy a separáty, nebylo kam postavit druhou židli. Z velkého zoologického boha se vyklubal velmi příjemný kolega, se kterým jsme se později, když nocoval u nás doma, docela spřátelili. Debata se točila okolo pádu železné opony. Živě se zajímal o naše zoologické zahrady a vyzval mne ke spolupráci. „Musíte založit nějakou společnou organizaci, bez toho se spolupracovat nedá. Lidé v zoo jsou jedna velká rodina,“ řekl tehdy, a to mi utkvělo v paměti...

Když jsme pak 3. října 1990 v Bratislavě oslavovali výročí založení tamní zoo, tlumočil jsem Klösovu výzvu. Kladná reakce kolegů mě docela překvapila. Další den jsme se sešli v kanceláři ředitele a začali o společné organizaci diskutovat. Napadl mě název Unie československých zoologických zahrad (UCSZ), všichni souhlasili. Někdo navrhl, abychom si zvolili prezidenta, padlo jméno ředitele pražské zoo RNDr. Bohumila Krále, CSc. Jak se později ukázalo, byla to velmi dobrá volba. Bohouš Král měl to, co neměl nikdo z nás – měl sekretáře PhDr. Slavomíra Plicku. Byl to bývalý vysoký úředník ministerstva kultury, který nepřežil na začátku norma-

lizace stranické prověrky, a tak jej prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc., přijal do pražské zoo. Slávek byl opravdovou dobrou duší naší unie, vypracoval všechny základní dokumenty. Plicka byl nejen znalý problematiky zoologických zahrad, ale stále měl na úradech mnoho vlivných přátel. Jemu velkou měrou také vděčíme za státní dotaci, i když začínala velmi skromně.

Ale zpátky do Bratislavy. Za viceprezidenta byl v roce 1990 navržen a odhlasován liberecký ředitel RNDr. Josef Janeček a na dva roky jsme také zvolili další tři členy výkonného předsednictva, kterými se stali Ing. Alexander Peter, ředitel Zoo Bratislava, PaedDr. Ivan Pajar, ředitel Zoo Dvůr Králové nad Labem, a Ing. Vladislav Jiroušek, ředitel Zoo Jihlava. Výkonný výbor dostal za úkol vypracovat stanovy unie, zadat grafický návrh a výrobu hlavičkového papíru a zajistit přijetí členů výboru u ministra životního prostředí. Na leden 1991 jsme svolali ustavující Valnou hromadu, která schválila stanovy UCSZ. Zakládajících členských zoo bylo 16, později jsme přijali tři další. Unie začala žít plnohodnotným životem.

Se slovenskými přáteli jsme se po rozdělení Československa v roce 1993 dohodli na pokračování vzájemné spolupráce. Změna se projevila jen v názvu, stala se z nás Unie českých a slovenských zoologických zahrad, přičemž zkratka UCSZ zůstala zachována. Tak z nás přes noc byla mezinárodní organizace, což přineslo nemalé výhody. Unie se postupně pracovala na úrovni významné profesní organizace, státní orgány s námi konzultovaly důležité zákony. Jako jediné profesní organizaci v České republice se nám podařilo získat státní dotaci a později ji zakotvit do zákona. Dotace velmi významně přispěla ke stabilizaci českých zoo a především k rozvoji mezinárodní spolupráce.

Vladislav Jiroušek s pandou

Již čtyři desítky let působí také jako fotograf přírody, publicista a cestovatel. Snímky zveřejňuje ve World Webphoto Gallery, uspořádá řadu výstav a vydal pět knih. Vladislav Jiroušek je ženatý a má jednoho syna.

Ing. Vladislav T. Jiroušek

se narodil 21. 12. 1942 ve Dvoře Králové nad Labem. Absolvoval Střední zemědělskou školu v Chrudimi a Vysokou školu zemědělskou v Brně. V letech 1963–1967 pracoval jako kurátor plazů v Zoo Dvůr Králové nad Labem, v letech 1967–1982 byl vedoucím Zookoutku v Jihlavě a v letech 1982–2005 ředitelem Zoo Jihlava. Funkci prezidenta Unie českých a slovenských zoo zastával (s jednoletým přerušením) od roku 1997 do ledna 2011. V současné době působí na Kypru, kde vypracoval projekt rekonstrukce Zoo Limassol a vykonává stavební dozor nad jeho realizací.

Vladislav Jiroušek

Unie se postupně etablovala na mezinárodním poli. Nejprve byla přijata za řádného člena Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA), později za člena Světové asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA). Posléze jsme se jako třetí v České republice stali členy nejprestižnější světové ochranné organizace, Světového svazu ochrany přírody (IUCN).

Poprvé jsem byl zvolen v pořadí druhým prezidentem UCSZ v roce 1997, pro mé značné pracovní vytížení mne vystřídal kolega MVDr. Přemysl Rabas. Po roční přestávce jsem byl znovu zvolen a tuto funkci jsem vykonával až do své rezignace v lednu 2011. Funkci prezidenta UCSZ opouštím s pocitem dobře odvedené práce a pevně věřím, že nová nastupující generace pozvedne prestiž unie ještě výše.

Ing. Vladislav T. Jiroušek,
čestný člen Unie českých a slovenských zoo

Mláďata alpák narozená v roce 2010

Začíná třetí sezona alpák

Dlouholetý chov lam krátkých brněnská zoo ukončila v roce 2009 a jejich expozici osídlil vzácnější druh domestikované lamy – alpaka (*Lama guanicoe f. pacos*). Ze soukromého chovu v Chile jsme získali tři samice, čtvrtá k nim přibyla ze Zoo Ostrava. Nepokřtěné alpaky jsme pojmenovali Peri, Tia, Viki a Xara. Vůdce stáda dorazil z německé Zoo Stuttgart jako Marcel, a jméno mu už zůstalo.

Hned v prvním roce pobytu v Brně Marcel postupně pářil všechny samice. Jako první rodila v následujícím roce 2010, na začátku srpna, tmavě hnědá Peri. Malý sameček se už hodinu po narození postavil a začal sát mateřské mléko. Pro klid matky i mláděte a vzhledem k tomu, že samice byla prvnička, jsme Marcela od ostatních alpák oddělili. Ale už následujícího dne se s potomkem ve výběhu seznámil, přičemž jej jen očichal a dále si ho nevyšimal. Jako druhá rodila v půli srpna světle hnědá Tia a ve stejný den – 23. srpna – se k ní přidaly Xara – s černou srstí a čistě bíle vybarvená Viki. I tyto porody, při nichž se narodily jen samičky, proběhly bez komplikací a pro jistotu bez přítomnosti samce.

Po posledním porodu jsme Marcela trvale spojili se stádem. Mláďata se zprvu báli, a tak si jich ani moc nevyšimal, zato se brzy začal zajímat o samice, které postupně přicházely do říše. V tomto období bývají mláďata samicím nablízku, a proto často dochází ke konfliktům, kdy samec mláďata odhání. Někdy ale také najde vhodný okamžik, kdy mládě není nablízku, a začne samici pářit. To probíhá u alpák vleže. Marcel loni pářil všechny samice v srpnu a září, porody by tedy měly letos proběhnout opět v letních měsících.

Samice lam zprvu odí své mláďata, ale ta se brzy osamostatní, spojí s ostatními a společně si pak hrají a pasou se. K matce přibíhají, jen když se chtějí napít. Vedoucí úlohu ve stádě má samec, jehož se i mláďata brzy naučí

Tia s mládětem

Peri s mládětem

respektovat. Marcela sice porody jeho samic trochu vyvedly z míry, mláďata se báli a dokonce před nimi utíkali, ovšem po delším čase i nad nimi převzal taktovku. Když jedno z nich podlezo plot a pak se vrátilo zpět do výběhu, Marcel se jej zmocnil, svým břichem a nohama přimáčkl k zemi a s pocitem vládců znehybnil do té doby, než potomkovi přišla na pomoc matka. Nikdy se pak už nestalo, že by některé mládě opustilo skupinu a vydalo se mimo expozici. Avšak jak už to tak chodí, nepřistupuje hlava rodiny vždy stejně ke všem jejím členům. Marcel nemá moc v oblíbené Xaru, ani její mládě. Možná proto, že Xara je ve skupině nejmenší a narodil se jí potomek úplně stejně zbarvený jako světle běžový Marcel. Bylo období, kdy si na toto mládě zasedl a denně je proháněl a kousal, agresivního samce jsme tehdy museli od ostatních zvířat oddělit. V samotě zřejmě zpytoval svědomí, zklidnil se a po nějaké době mohl být skupinu

Samec Marcel

Xara s mládětem

Viki s mládětem

opět kompletní. Ale vůči chovatelům projevuje stále zvýšenou ostražitost, při vstupu do výběhu jej musíme zavřít ve stáji, neboť jako správný samec hlídá své samice a své teritorium. Marcel dostal pověst, kterou si získal už ve Stuttgartu, totiž že je to ostrý samec a dobrý plemeník.

Abyste nás mohli rodit jen typově shodné chilské samice, koncem roku jsme samici Viki, pocházející z Ostravy, deponovali do Zoo Košice. Brzy odejdou do jiných zoo i mláďata. Doufáme, že rok 2011 bude v brněnském chovu alpák stejně úspěšný jako rok předcházející.

Lubomír Gala,
revírník na úseku Parohatá

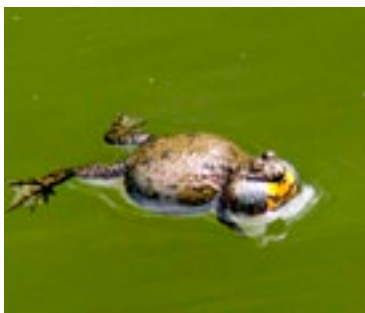

Foto Jan Vrbický

Volající samec kuňky ohnivé

K vzácným druhům Litovelského Pomoraví patří i kuňka ohnivá

Většina našich chráněných krajinných oblastí či národních parků se nachází v hornatých částech republiky. V nížinných oblastech, zemědělsky již od středověku intenzivně využívaných, se nezachovalo mnoho míst s přírodními či přírodě blízkými biotopy. Určitou výjimkou je Chráněná krajinná oblast (CHKO) Litovelské Pomoraví, zřízená v roce 1990 na ploše přibližně 96 km².

Území je známo zejména díky doposud přirozeně meandrující řece Moravě, s řadou trvale i periodicky průtočných bočních ramen a přítoků, proplétajících se lužními lesy. Unikátní zachovalý říční systém, za povodní přirozeně zaplavující lužní les i navazující nivní louky, nejenže přispívá k vysoké druhové bohatosti a produktivitě ekosystémů, ale zároveň funguje jako efektivní protipovodňová ochrana. Lužní krajina, absorbující obrovské množství vody, menší povodně zcela utlumí, u větších alespoň zmírňuje dopad na obce.

Nadnárodní význam nížinné části této CHKO podtrhuje její statut mezinárodně významného mokřadu v rámci Ramsarské konvence (úmluvy chránící významné mokřady na celém světě). Další částí CHKO je pahorkatinná Doubrava, porostlá různými typy lesů (převážně dubohabřinami), poskytující domov vzácným druhům rostlin i živočichů – například kriticky ohroženému motýlovi jasoni dymnivkovému (*Parnassius mnemosyne*). Mozaiku biotopů doplňuje vápencový hřbet Třesín s Mladečskými jeskyněmi, známými mj. i nálezy kosterních pozůstatků datovaných do doby před více než 30 000 lety a náležejících příslušníkům nejstarší populace moderních lidí v Evropě.

Foto Ondřej Dočkal

Přirozeně meandrující řeka Morava

Z nápadných druhů živočichů vyskytujících se v Litovelském Pomoraví můžeme zmínit bobra evropského (*Castor fiber*), vysazeného počátkem 90. let 20. století v rámci repatričního programu. Z ptáků zastihneme na březích Moravy ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) či písíka obecného (*Actitis hypoleucos*). Na některých zachovalejších nivních loukách se dnes udržely populace motýla modráška bahenního (*Maculinea nausithous*), v lokalitách výslunnějších se objevuje zástupce teplomilného hmyzu kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*).

V tůních nalezneme vedle nepřeborného množství bezobratlých i mnoho druhů obojživelníků. Zmíňme alespoň jednoho z nich – kuňku ohnivou (*Bombina bombina*). Jde o malou, nenápadnou žábu, vázanou zejména na osluněné tůně v nižších nadmořských výškách. Širší veřejnosti je téměř neznámá. Vzpomeneme-li však film Jiřího Menzela Na samotě u lesa, s vyprávěním mlynáře v podání Ladislava Smoljaka, zakončeným zasněným „u...u...u...“ (přesně takto se ozývají samci kuněk), zjistíme, že ji zná prakticky každý. Bohužel však toto „kuňkání“ se dnes daří zaslechnout stále řidčeji. Druh je totiž podobně jako většina obojživelníků, v současné době ohrožen zejména proměnou krajiny, provázenou vysycháním, znečištěním apod. Litovelské Pomoraví

Foto Jan Vrbický

Modrášek bahenní

je na střední Moravě jednou z mála lokalit, kde se kuňky dosud vyskytují.

Management chráněného území Litovelského Pomoraví je zaměřený na stabilizaci a obnovu biotopů, na zachování životních podmínek pro ty druhy živočichů i rostlin, kterých v okolní krajině ubývá, či které z ní již vymizely.

Mgr. Ondřej Dočkal,
zoolog Správy CHKO Litovelské Pomoraví

Bobří kanadští

Více důvodů, proč si zamilovat bobry

V expozici bobrů kanadských (*Castor canadensis*) mohou v těchto dnech návštěvníci naší zoo pozorovat tři dospělé jedince – jednoho samce a dvě samice. Pět mláďat, narozených v červnu 2010, jsme koncem roku odchytili a přemístili do zázemí, kde čekali na odvoz do jiných zoo. Bobříci už totiž povyrostli a v jednom chovatelském zařízení začalo všem být těsno. Jedno mládě ještě před Vánoci našlo nový domov Zoo Cheong-Ju-Land v jihokorejském Soulu, ostatní mají přesídlit do dalších zoologických zahrad.

Bobr si prohlíží vegetaci v okolí výběhu: „Nedalo by se tady něco skácel?“

Chov kanadských bobrů začal v naší zoo roku 2003, když jsme ze Zooparku Chomutov dovezli pět zvířat. Měli jsme pro ně připraven zbrusu nový výběh s jezírkem dlouhým dvanáct metrů, z něhož vede nora do bobřího hradu, umístěného v objektu, kam vchází návštěvníci a bobry pozorují skleněnou překážkou. Od svých blízkých příbuzných, bobrů evropských (*Castor fiber*), se kanadští bobříci dají jen velice těžko odlišit. Jsou o něco mohutnější a mají kvalitnější kožešinu. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že kanadští bobříci vykazují převážně denní aktivitu, kdežto pro evropské bobry je typická aktivita noční.

Chovatel, který je v zoo denně ve styku se svými svěřenci, k nim brzy přilne a časem jejich chování začne srovnávat s lidským. Zdá se mi, že když příroda nadělovala bobrům povahové rysy, jako by přitom zapomněla na jednu důležitou schopnost – pocítit

strach. Pro něco takového snad tato zvířata nejsou stvořena. Mnohokrát jsme je potřebovali odchytil, což většinou děláme tak, že vypustíme jezero ve výběhu a zvíře běžící po dně polapíme do sítě. Ale milí bobříci se při těchto manipulacích tváří rezervovaně, jako by se na ně neřítily obr v holínkách a se síťí v ruce. Klidně a beze strachu pozorují okolní dění a jen občas plesknou plochým ocasem o zem, což připomíná zastrašování jen velmi vzdáleně. Když potom bobra po veterinárním úkonu pustíme, místo aby zděšeně prchal, vypraví se znovu klidně přímo k nám.

Najdeme mnohem více důvodů, proč si bobry zamilovat. Jsou věrní, většinou vytvářejí monogamní páry na celý život, což je mezi hlodavci jedinečné. Bobry spojují velice pevné rodinné vazby. Je až dojemné pozorovat, jak důležitý je pro ně tělesný kontakt, velice často se navzájem něžně dotýkají,

◀▶ Odchyt bobrů před odběrem krevních vzorků pro genetickou analýzu

jeden druhému pročesávají srst a spí pevně přitisknuti k sobě. Případné konflikty se projeví navenek většinou pouze tak, že zvíře, které je momentálně odstrčené, se drží nějaký čas stranou. Po uplynutí určité doby je ovšem spaříme opět spát společně s ostatními, v jedné hromadě těl. Důležitou roli hrají v bobří rodině mláďata. Do péče o ně se zapojuje každý člen rodiny. S výchovou nejvíce pomáhají mladí bobři narození v předcházejícím roce. Než opustí doupě, aby si založili vlastní rodinu, si tak sami vyzkoušejí rodičovské starosti. Malý bobr je tvor velice roztomilý a každého překvapí, že dovede v případě nepohody naříkat skoro stejným hlasem, jakým na sebe upozorňuje malé dítě. Když jsme v zoo svého času drželi pouze dvě samice, chovaly se k sobě vždy velmi něžně. A když jsme k nim potom přivezli samce, zavládlo v doupěti radostné vzrušení a vztahy mezi samicemi se kupodivu nijak nenarušily. Stručně řečeno, zákonem bobřího doupěte je všeobecná pohoda.

Pokud se pohybují ve vodě, jsou bobři téměř nezranitelní. Na suchu se však stávají obětí mnoha predátorů, nejčastěji vlků. Bobři mají značnou sílu, dokážou vláčet těžké kusy dřeva. Vlastní je jim cílevědomá pracovitost, umějí přemístit obrovské množství hlíny a dřeva a vybudovat rozsáhlé přehrady, kterými výrazně mění své okolí. Činnost bobrů v krajině ovšem není jen destruktivní, jak si mnozí lidé myslí. To, že například v Kanadě regulují vodní toky, má pozitivní vliv na přítomnost vody v krajině, zamokřují totiž biotopy, kterým by jinak mohla vláha chybět. Zároveň zpomalením rychlosti toku zmírňují erozi půdy. Dále tím, že přednostně kácejí rychle rostoucí stromy a keře, vytvářejí prostor pro růst pomaleji rostoucích dřevin, čímž zabezpečují

Dospělý bobr s mládětem

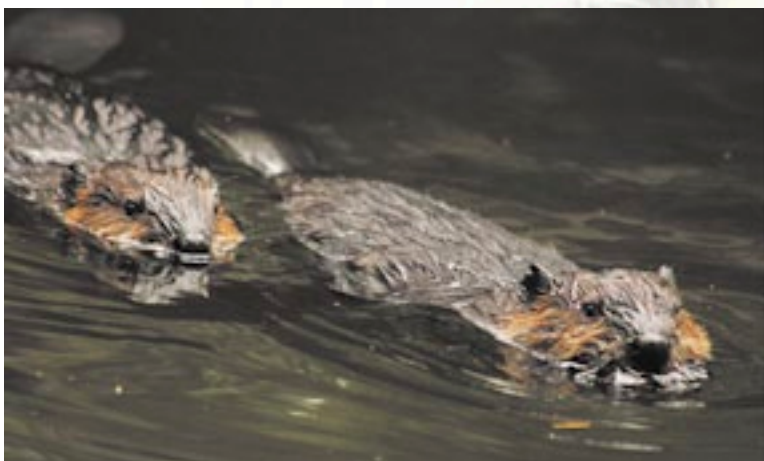
větší druhovou pestrost, kterou následně využijí další živočichové. Destruktivně se činnost bobrů může jevit pouze v člověkem pozměněné, „umělé“ krajině, jakou je například zámecký park v Lednici.

Pohodová povaha bobrů se projevuje také při chovu v zajetí, který není nijak zvlášť náročný. Pokud jim nabídneme dostatečně velkou vodní nádrž, v níž mohou plavat, noru vedoucí z nádrže do doupěte a potravu, už nás neopustí. Nejoblíbenější potravou bobrů je kůra a pupeny vrb. Rádi se ovšem také pasou na zelené trávě a milují okusování květů pampelišek. Pod vodou si z větví vytvářejí zásoby na zimu, a když vodní hladina zamrzne, zpravidla lidé netuší, že pod ledem čile kmitá bobří rodina, když chodí vymetat svoji spižírnu. Před chladem vody chrání bobry hustý kožich, zvláště jeho krátká podsada, která má mezi chlupy vzduch, takže kůže zůstává stále suchá. Pozoruhodným orgánem je bobří ocas, který slouží jako kormidlo při plavání a bobr se o něj také opře, když se chystá pokácet strom.

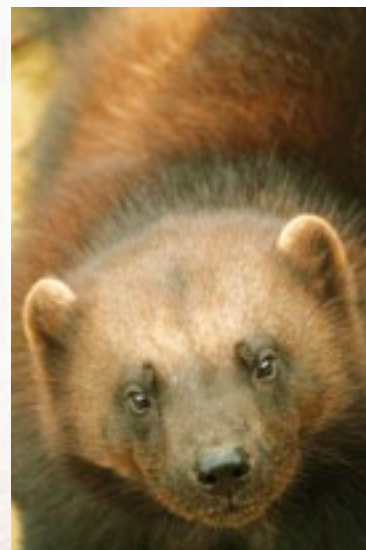
Bobři umějí ihned po narození plavat, ale díky provzdušněné kožešině se ještě neumějí potápět. Takže se pohybují po hladině jako kus korku, s větší částí těla vynořenou, a pouze malíček ocas kormidluje jejich pohyb. Jelikož se bobři začínají opět vyskytovat v naší přírodě, objevují se případy mláďat, která například při povodni ztratila kontakt s rodinou. Lidská péče o bobřího sirotka má mnohá úskalí. Malý bobřík snadno k člověku přilne, ale právě to je kamenem úrazu. Zvíře začne člověka považovat za člena vlastní rodiny a na něho plně soustředí vrozenou potřebu častého tělesného kontaktu. V tom ovšem většinou člověk zvíře nenahradí a zklamané mládě se často stane agresivní a neschopné přizpůsobit se později životu s jinými bobry.

Nezbývá než popřít sympatickým stvořením, ať se s nimi lidé naučí při jejich opětovném návratu do naší přírody žít a odpustí jim dřevorubecké výkony a schopnost oslabit systémem nor člověkem postavené hráze. Na to, jak by měla vypadat krajina, mají zkrátka bobři jiný názor. Rozhodně do naší přírody patří a sami už první krok udělali: umějí s lidmi žít.

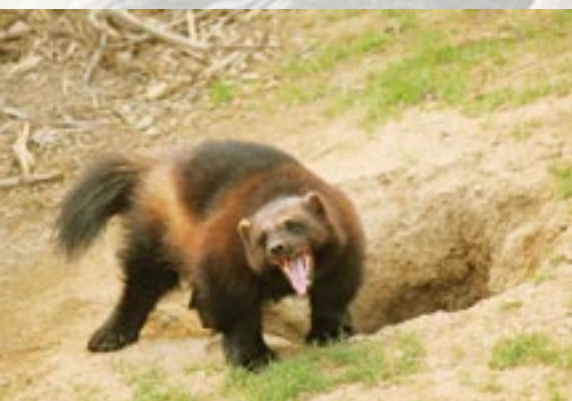
Ing. Miloslav Walter,
revírník na úseku Šelmy

◀ Mladí bobři

▼▲ Rosomáci v nové expozici

Rosomák není ďábel, ale bystrá a ostražitá šelma

Dva rosomáci (*Gulo gulo*), žijící v naší zoo od ložského podzimu, obývají expozici v nové vstupní části komplexu Beringie. Samec přicestoval ze Zoo Kristiansand v Norsku, kde se narodil v únoru 2008, o dva roky mladší samice pochází z chovné stanice moskevské zoo.

V Brně vytvořili harmonický pár. Společně chodí do výběhu, který přetvořili podle vlastních představ: hromady roští, co jsme jim přichystali jako úkryt, postupně rozebrali, silnější klacky ohlodali a rozházeli po zemi. I nadále je však používají k různým hrám, přetahují se o ně a se zaujetím je okusují. Na další dekorace, převrácené velké pařezy s houštinou zbytku kořenového systému, mířícím vzhůru, si už netroufli. Slouží jim jako místo s dobrým rozhledem, vhodné

k odpočinku. Občas si také vylezou na strom. Koupat se nechodí, z jezírka, které doplňuje výběh, se však rádi napijí. Úkryty si pořídili vlastní: na několika místech vyhrabali doupata.

Jsou to zvířata bystrá a ostražitá, při pobíhání po výběhu vždy na chvíli strnou a upřeně zírají na člověka, který je pozoruje, či na místo, které je něčím zaujalo. Když se jim něco nelíbí, reagují hlasitým vrčením, případně kousek poodběhnou, ale zůstanou ve střehu. Občas dají najevo zvědavost, k návštěvníkovi se někdy přiblíží až na zhruba metrovou vzdálenost. Část dne tráví poleháváním na více méně skrytých místech, v aktivních fázích prosmýčtí všechna zákoutí. Při své činnorodé vynalézavosti dokážou uniknout z kdejaké pasti nebo klece, v zoo vydají obrovské množství energie při vyhledávání nejslabšího místa v expozici; jsou schopni celé hodiny, dny i týdny pracovat na cestě za svobodou, překážkou jim přitom nejsou ani silné větve nebo slabší kovové oplotení. Proto je chov rosomáků v zajetí náročný. Držíme-li je jednotlivě, pravděpodobně se budou snažit utéct, avšak chováme-li pár ve velikostně přijatelné expozici, tendenci prchat nemají. I když v přírodě žijí samotářským způsobem, v zoologických zahradách nemají samotu rádi.

Rosomáky, o nichž se traduje, že dokážou ulovit i losa, provázejí fámy o velikých a zuřivých zvířatech s obrovskou silou, podobných medvědovi. Jejich přezdívky, například Hyena Severu

nebo Lesní duch, ukazují, že jsou jim někdy přisuzovány schopnosti až téměř nadpřirozené. Snad žádné jiné zvíře žijící v Eurasii není opředené tolika mýty a pověrami.

A jaká je realita? Rosomák patří do čeledi šelem lasicovitých, je jejím největším představitелеm. Není to žádný obr, velikostí by se dal přirovnat k jezevci, ale opravdu má značnou sílu. Například dokáže v zubech přenášet silná polena. Cítí-li se ohrožen a nemůže-li utéct, reaguje zuřivým útokem. Zima je období, kdy je skutečně schopen ulovit i tak velké zvíře, jako je jelen. Tajemství takového výkonu částečně spočívá v počasí. Když po oblevě začne znovu mrznout a na sněhu se vytvoří ledová kůra, hladová šelma štvě kořist, která se boří, tak dlouho, až se štvanec navní. Rosomák, který se pohybuje po povrchu, se nakonec vyčerpanému zvířeti zakousne do hrdla a strhne je k zemi.

Potkat rosomáka ve volné přírodě je vzhledem k jeho skrytému způsobu života velká vzácnost. Poštěstí se nám to může ve Skandinávii nebo v severním Rusku, na Sibiři, na Aljašce a v Kanadě či Grónsku, neboť žije převážně v arktických oblastech, ve střední Evropě se vyskytoval jen v dobách ledových. Není to ďábelský tvor, kterému je radno se vyhnout. Naopak je potřeba poskytnout mu ochranu (stupeň jeho ohrožení je podle IUCN kvalifikován jako zranitelný druh - vulnerable).

Ing. Miloslav Walter,
revírník na úseku šelem

Představili jsme kampaň na záchranu primátů

Tradiční Jarní otevření zoo se letos uskutečnilo 9. dubna. V bohatém kulturním programu probíhající na pódiu U Velblouda jsme nezapomněli vyčlenit čas na představení deváté kampaně EAZA, zaměřené na záchranu velkých primátů. Bohužel skoro všichni primáti jsou ohroženi, někteří dokonce kriticky, odlesňováním, lovem a chorobami. Bez naší pomoci vyhnou. Brněnská zoo se snaží pomáhat především v oblasti osvěty. Tabule informující o kampani jsme umístili do atria u prodejny suvenýrů a do pavilonu Tropické království. Devět panelů vztahujících se k životu a ohrožení primátů jsme vyvěsili v pavilonu opic. Sestavili jsme výukový program s těsným vztahem na kampaň. Ochrana primátů byla také tématem soutěžní stezky pro žáky 1. stupně základních škol, která se uskutečnila 10. května, stezku pro žáky škol 2. stupně jsme připravili na 9. červen. V prodejně suvenýrů nabízíme přívěsky na klíče v podobě opice, které stojí 60 Kč – deset procent z ceny jde na konto záchranných programů. (red)

Výroční zpráva Zoo Brno 2010

Výroční zpráva Zoologické zahrady města Brna za rok 2010 je už přístupná na elektronické adrese www.zoobrno.cz/cs/o-nas/vyrocní-zpravy.

Umíte se postarat o svého miláčka?

O velikonočních prázdninách, tj. ve čtvrtek 21. dubna a v pátek 22. dubna, se v Zoo Brno opět uskutečnil oblíbený naučný program pro děti Umíte se postarat o svého miláčka? Určen byl pro skupiny pěti až deseti dětí ve věku osmi až dvanácti let. Cena 400 Kč pro jedno dítě zahrnovala vstup do zoo, oběd

Foto Pavel Hruška

Pracovnice zoo seznamuje návštěvníky s kampaní EAZA na záchranu velkých primátů

s nápojem a další nápoje, konzultaci lektora, zdravotní dozor, textové materiály a malý dárek. Během jednodenního prázdninového pobytu v zoo (od 8 do 16 hod.) se děti dozvěděly, jak pečovat o zvířátka, která mají doma, co jim prospívá a co naopak škodí, jaké krmění jim připravit apod. (red)

Nová služba v naší zoo: narozeninová párty

Novinkou ve službách nabízených veřejnosti jsou dětská narozeninová párty pro minimálně tři a maximálně deset dětí ve věku od šesti do desíti let. Oslavy se mohou konat v netradičním prostředí zoo od pondělí do pátku mezi 15. a 17. hodinou. Cena 250 Kč zahrnuje vstup do zoo pro jedno dítě, průvodce po dané trase, občerstvení a malý dárek oslavenci. Skupiny doprovázejí nejvýše tři dospělé osoby (podle počtu dětí), které mají vstup do zoo zdarma. První oslavy tohoto druhu se uskutečnily koncem dubna a na termíny do konce června se objednalo dalších šest skupin.

Program narozeninové párty má dvě varianty. Po celý rok mohou účastníci volit návštěvu Tygřích skal a pavilonu opic, kde od chovatelů uslyší zajímavé příběhy ze života zvířat. Následuje pohoštění v restauraci U Tygra, kde poté papoušek Eda předá oslavenci dárek k narozeninám. Skupina může posléze podniknout individuální prohlídku zoo. Sezonní varianta přichází v úvalu jen za příznivého počasí. Děti vyjždějí vláčkem k Dětské zoo, kde si prohlédnou stáje a povozí se na ponících. Po projížďce odcházejí do indiánské

vesnice, kde zapálí táborový oheň, opékají špekáčky, zhotovují indiánské čelenky a zdobí obličej indiánskými motivy. Oslavenec i v tomto případě dostává při rozloučení malý narozeninový dárek. Také účastníci této varianty mohou pokračovat v individuální prohlídce zoo až do konce návštěvních hodin. (red)

Den pro adopci

Zoo Brno společně se studenty Mendelovy univerzity uspořádala v sobotu 30. dubna Den pro adopci, který se uskutečnil vůbec poprvé. Na pódiu U velblouda každou půl hodinu podávala informace o možnostech adoptování některého z našich zvířat zpěvačka kapely Nevers. Další nábor měli na starosti studenti zmíněné univerzity, kteří si zřídili stanoviště na čtyřech místech v zahradě, kde pro děti připravili různé dětské zábavné soutěže a hry. Po 30. dubnu se počet přihlášek k adopci, zasílaných do zoo, zřetelně zvýšil. (red)

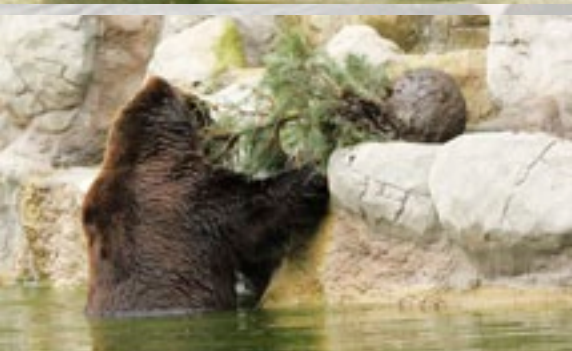

Foto Marek Sláma

Studentka Mendelovy univerzity podává zájemcům informace o adopci zvířat

Pohled do výběhu medvědů kamčatských z vyhlídky u kamčatských chalup

Medvědovi zachutnala mladá borovice

Medvědi si už začínají uvědomovat, že ten velký výběh je tu jen pro ně

Medvědi kamčatští, samec Jelizar a samice Kamčatka, kteří v naší zoo žijí od října loňského roku, si stále více zvykají na nové prostředí a návštěvníci je stále častěji mohou zahlédnout a pozorovat.

Během první zimy, kterou v Zoo Brno absolvovali, zůstávali převážně aktivní. Zatímco v přírodě by toto období prospali v tzv. nepravé hibernaci, v naší zoo upadli do stavu podobnému nepravému zimnímu spánku jen nakrátko, na několik únorových dní. Kamčatka je prospala tvrdě, v porodním boxu, zatímco znavený Jelizar klímal u vstupu do doupeře. V té době jsme je nerušili a přestali krmit. Po většinu zimy však medvědi nakrátko vylézali i do venkovního výběhu – třeba s úmyslem

vyválet se ve sněhu, což jim viditelně přinášelo radost. Otuzilcům na slovo vzatým (vždyť pocházejí z Kamčatky!) i v zimě přišlo vhod brouzdání v jezírku. V divočině medvědi spí mnohem déle, nemají totiž co žrát, a tak se snaží minimalizovat výdej energie.

V jarním období dostali chovatelé důležitý úkol: naučit medvědy daleko víc poznávat a využívat venkovní výběh. Zažitý stereotyp z jejich předchozího působiště, kde jim životní prostor určoval malý betonový dvoreček, vyprchával pomalu. Po vypuštění do výběhu vydrželi sedět někdy celý den před vraty a čekat, až se znovu otevrou, a oni se budou moci vrátit do ubikace připomínající vysněný dvoreček někdejšího domova. Aby je takového zlozvyku chovatelé zbavili, začali medvědy učit, že výběh je krásné a zajímavé místo. Cestu k jezírku, kde zřídili krmné místo, začaly lemovat nastražené pamlsky – kousky ryb či další lákavé návnady k snědku.

„Cvičení medvědů“ má dobré výsledky. Zvířata se stále častěji vyskytují nikoli před vraty vedoucími do brlohu, ale v okolí bazénu či mezi stromy porůstajícími jejich rozlehlý přírodní výběh. Je na nich vidět, že mají chuť k jídlu, i podle toho, že jakožto poloviční vegetariáni spásají trávnický a okusují listy či jehličí z větví. Takový kamčatský obr na posezení spořádá mladou borovici.

Naši medvědi jsou sehraný pár, v domovské zoo v Rostově na Donu, kam se dostali jako malí sirotci nalezení v divočině Kamčatky, podvakrát přivedli na svět potomstvo. A mohou to ještě zopakovat. V Brně jsme už zaznamenali jejich páření...

Eduard Stuchlík

I v zimě bylo možné kamčatské medvědy zahlédnout ve výběhu

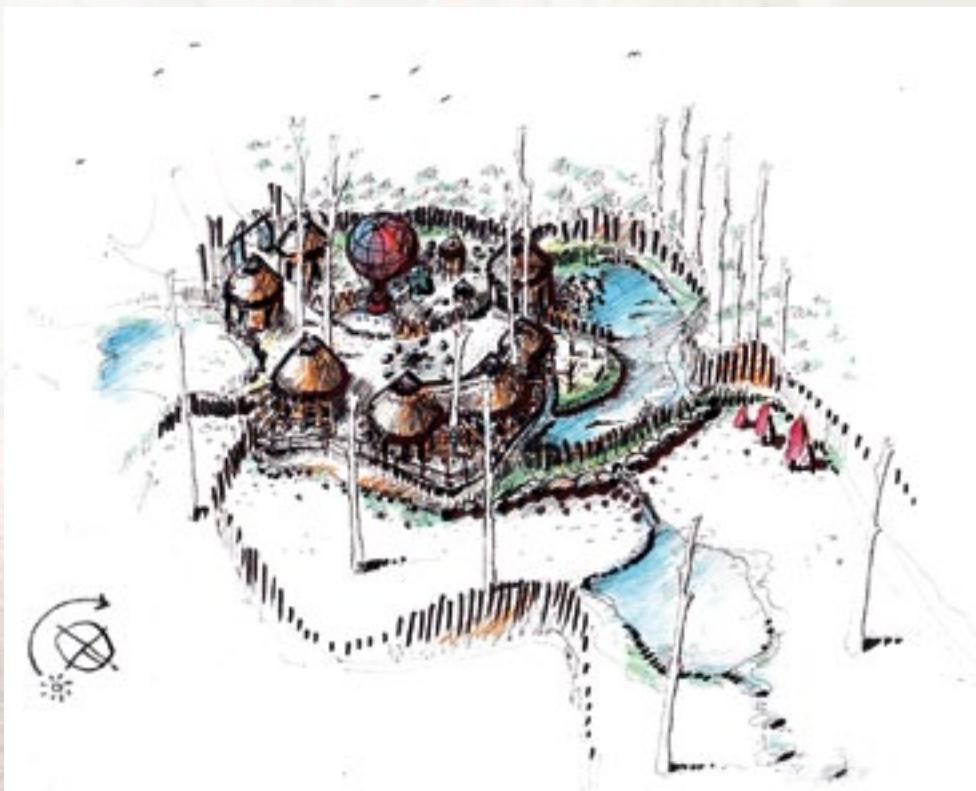
Žirafa sířovaná

Na africkou vesnici možná přispěje Evropa...

Po loňském úspěšném dokončení stavby vstupní části expozičního komplexu Beringie, která byla z více než poloviny financována prostřednictvím strukturálních fondů Evropské unie, usiluje město Brno o získání evropských peněz na výstavbu dalších chovatelských zařízení v Zoo Brno. Mnohá vylepšení současných expozic také město uhradí ze svého rozpočtu.

Magistrát města Brna v polovině dubna předložil do Regionálního operačního programu Jihovýchod tři žádosti o dotaci na projekty zaměřené na rozvoj zoo. Utkají se tam s dalšími žádostmi, které se týkají cestovního ruchu na území dvou krajů – Jihomoravského a Vysočina. Pokud projekty města uspějí, v nejbližších několika letech vyrostou v zoo nové expozice orlů bělohlavých, klokánů skalních a soubor staveb africké vesnice. Letos dokončíme jejich projektovou přípravu a do konce roku bychom také mohli zahájit stavební práce. Plánujeme, že během dvou let všechny tři záměry proměníme v hotová díla a z nich poslední dokončené slavnostně otevřeme v polovině roku 2013. Náklady na realizaci zmíněných staveb dosahují téměř 67 milionů Kč. V případě, že všechny žádosti uspějí, získají projekty celkovou dotaci přes 53 milionů Kč.

Expozice orlů bělohlavých bude umístěna v dosud volném prostoru mezi srubem indiánů kmene Haida a expozicí rysů kanadských. Velkou průchozí orlí voliér, kterou vytvoří ocelová konstrukce uzavřená nylonovou sítí, doplní menší expozice ursonů a skunků pruhovaných. Tento soubor se stane dalším článkem komplexu Beringie, který představuje zvířenu z širší oblasti kolem Beringovy úžiny.

Kresba: Jaroslav Hnířáček

Návrh africké vesnice

Expozice klokánů skalních zaplní poslední prázdný prostor u hlavní komunikace, který dosud nenabízel pohled na zvířata. Pěší trasa stoupající podél komunikace od restaurace U Tygra vzhůru na hřeben Mniší hory bude v její horní části, poblíž pavilonu exotických ptáků, přímo procházet výběhem klokánů. Návštěvník bude tedy s nimi v přímém kontaktu.

Osm chýší africké vesnice, nazvané Sambura, vyroste na vyhlídce u výběhu Safari. Poblíž vznikne jezero s hnízdišti plameňáků růžových a s ostrovem pro lemury kata. V chýších najdou návštěvníci výukovou místnost, rychlé občerstvení a toalety, prostředí autenticky ožví drůbež chovaná na černém kontinentu. Hydroglobus, od roku 1973 v těchto místech vysoko čnicí k obloze, se změní v horkovzdušný balon, který přistál uprostřed domorodé osady. Sambura se stane součástí budoucího expozičního komplexu Kalahari, představujícího zvířenu aridní části subsaharské Afriky.

S použitím peněz z rozpočtu města hodláme co nejdříve dokončit druhou etapu rekonstrukce pavilonu šimpanzů, při níž vznikne nový prostorný venkovní výběh (šimpanzi dosud musejí při vycházkách na čerstvý vzduch používat staré nevzhledné klecové výběhy). I ke druhému pavilonu opic, kde chováme mj.

paviány anubi, chceme přistavět nový výběh. Sloužil by paviánům, kteří si zaslouží vhodnější podmínky. Po dostavbě výběhu by se navíc mohla jejich skupina rozrůst o další jedince a tato část zoo by získala větší atraktivitu. Brzy zjara jsme začali stavět nový výběh levhartů cejlonských. Stát bude na mírném svahu mezi správní budovou a blízkým menším objektem s dlouhou historií – původně patřil šimpanzům (tehdy se do něj vcházelo z dnes již strženého pavilonu vivárií), donedávna v něm byli ryši evropsští, naposledy jej užíval nosál červený. Objekt je zateplený a pro levharty, kteří v něm budou mít ubikaci, jej uzpůsobíme vnitřními úpravami. Po přesunu levhartů do těchto míst zůstanou Tygří skály vyhrazeny jen tygrům sumaterským. Tygří a levharti jsou v přírodě konkurenti, a možná proto jejich blízkost v Tygřích skalách způsobila, že se nám v posledních letech nedařilo tyto dva druhy velkých koček rozmnožit.

Momentálně nám však ze všeho nejvíce chybí dostatečně kapacitní parkoviště, proti jehož stavbě, zahrnující i nový vchod do zoo, protestuje část občanů Kníniček. Očekáváme zdoluhavé přípravné řízení, a proto bychom chtěli prozatím alespoň rekonstruovat stávající vchod, u něhož by vznikla menší parkovací plocha.

Eduard Stuchlík

ARKTIDA

PLUS s.r.o.

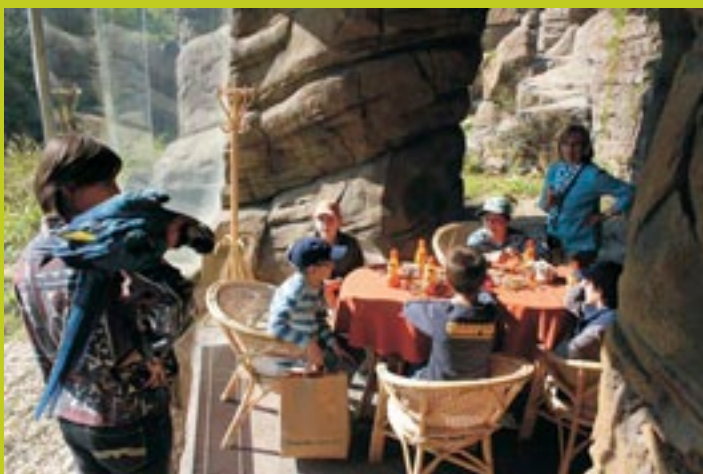
V roce 1999 jsme se stali kmotry ledního medvěda Umky. Od stejného roku dodnes jsme jeho hrdými adoptivními rodiči.

ARKTIDA PLUS s.r.o. - koncesionář zmrzlin Algida a distributor mražených a chlazených potravin

V roce 2011 jsme pro své příznivce připravili nové aktivity, které jim pomohou spojit příjemné s užitečným. Jednou z nich je

DĚTSKÁ NAROZENINOVÁ PÁRTY

Skupiny tři až deseti dětí ve věku od šesti do desíti let mohou v netradičním prostředí plném setkání se zvířaty uspořádat narozeninové párty. Oslavy v zoologické zahradě se konají ve všední dny mezi 15. a 17. hodinou. Cena 250 Kč zahrnuje vstup do zoo pro jedno dítě, průvodce po dané trase, občerstvení a malý dárek oslavenci. Kolektivy dětí doprovázejí nejvýše tři dospělé osoby (podle počtu dětí), které mají vstup do zoo zdarma. Více informací najdete na stránce www.zoobrno.cz, složka Připravili jsme pro vás.